

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 42.

V Ljubljani, 19. vinotoka 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: „Naša politika“. — Naš denarni zavod. — Glas vpijočega. — Spomini na Belgrad. — † Nadučitelj Engelbert Kavčič. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

„Naša politika“.*)

(Malo odgovora iz blejskega kota.)

△ Prebravši članek pod gorenjim naslovom, ki ga je priobčil „Učit. Tov.“ v svoji 40. št. t. l., smo se nehote spomnili onih „zlatih“ časov, ko so živeli na Kranjskem — še v konkordatski dobi — oni zadovoljni kranjski „šomaštri“, ki so smeli le to misliti in to brati, kar so jim dovolili njih predpostavljeni župniki in kar so pisale pokojne Bleiweisove „Novice“. Ti zadovoljni kranjski „šomaštri“ so občutili takrat višek zadovoljnosti in sreče, ako so mogli presedeti nekaj uric po sklenjenem šolskem pouku na svojem vrtičku z običajno pipo v ustih pred uljnakom. Takrat so si mislili: „Sedaj me naj pa ves svet rad ima!“ In ti zadovoljni Kranjci so hodili tako devotno po vasi, da bi se najrajši do tal poklonili vsaki vaški „polmogočnosti“ in milo se jim je storilo, ako so nehote malo trše zadeli ob cestni kamen.

To so bili zlati časi na Kranjskem! V vseh vaseh je vladal idilični mir, in naši predniki so uživali tako spoštovanje in tak ugled, da čutimo njegove posledice še danes...

A preidimo k stvari!

Člankar ima naravnost predpotopne misli o vsej politiki sploh, začenši pri občinski in končavši pri svetovni. Umevno je, da se učitelj s svetovnim naziranjem ne bo vtikal in vmešaval v politiko, ki jo uganjajo stare ženice pri vaškem vodnjaku ali ki jo goje brezzobi možički za zapečkom ali ki jo vodijo vinski brateci ob sejmovih.

Naravnost neodpustljiv prestopok pa stori oni ljudskošolski učitelj na kmetih, ki se namenoma, iz strahu ali zaradi ljubega miru absentira od občinskih volitev, oziroma oni, ki se ne potezajo za mandat v občinskem zastopu.

Občinski svet je takorekoč ogledalo vsake občine, zakaj kakršen občinski zastop, taka občina. To je dokazana istina. — In občinski zastop je prva inštanca vse nadaljne politike. — To priznavajo vsi treznomisleči in v prihodnost zroči politiki. Vzemimo le nekaj zgledov! Vprašamo člankarja, čemu se li naša

*) Ta članek objavljamo, ker nam veli naša liberalnost, da dajmo besedo tudi nasprotnemu mnenju. Seveda so prvemu gospodu člankarju za morebitne ugovore predali našega lista tudi na razpolago. Uredn.

prečastita duhovščina tako strastno poteza za občinske zastope? Čemu si je stavil „slavni“ dr. Lueger za edino nalogo svojega življenja, dobiti občinski zastop dunajski v svojo pest? — Edino le iz tega vzroka, ker le-ti faktorji dobro vedo, da je občinski zastop oni teren, kjer se da uspešno zastaviti za nadaljno višjo politiko.

In ravno v občinskem svetu se nudi učitelju nebroj prilik, pokazati, da več zna, kolikor pa potrebuje ravno za šolsko delovanje. Ravno občinski svet je oni kraj, kjer si ljudskošolski učitelj pridobi lahko trajen ugled in obče zaupanje.

Obče znana je — menda tudi člankarju — resnica: Kakršen je občinski svet, tak je tudi krajni šolski svet. In menda pravemu učitelju ni vseeno, kak krajni šolski svet gospoduje v njegovi šoli. O tem bi se dalo pisati še mnogo in mnogo, a predaleč bi zašli.

Naš apel na vse resno učiteljstvo, ki gleda z lastnimi očmi v prihodnost, je: Izkušajte priti v občinski svet! Tu zastavite vse svoje znanje! In uverjeni smo lahko, da nam prinese prihodnost lepše dneve.

Po naših nazorih bi moral vsak učitelj delovati v svoji občini na to, da postane vsaj drugi občinski svetovalec, ako ne prvi.

Ravnatoko napačno, lahko rečemo pogubonosno, je ono sklicevanje na vsiljivost i. t. d. Menda so že minili časi, ko je učitelj vedno in vedno hotel igrati ulogo „bešvihtigungshofrata“, hodil le vedno v rokavicah okolo in se topil same prijaznosti in servilnosti.

Posnemajmo druge! Energični, temperamentni nastop nam prinese mnogokrat večje uspehe kakor pa ono cincanje, ki so ga svoje dni radi gledali graščinski valpeti. Ako pa slučajno pri teh nastopih stopimo temu ali onemu domišljavcu malce na kurje oko, ne ustrašimo se tega, bo vsaj spoznal, da smo obuti in da ne hodimo bosi po svetu.

In tisto moralizovanje s paragrafi! Stopimo že enkrat iz one nespametne idealne višine, kjer vidimo vse polno paragrafov, in sicer le takih, ki nas tlačijo. Ali imamo še premalo paznikov okolo sebe! Bodimo realni in zakličimo glasno med svet: Spoštujte sami najprej predpisane paragrafe, potem jih hočemo tudi mi! Enakopravnost vladaj povsod in vselej!

In kateri stranki se naj pridruži slovensko učiteljstvo? To vprašanje je menda že tako vsestransko in temeljito rešeno, da bi bilo odveč, izgubljati vsako besedo. Slovenski učitelj, ki je lastne volje, menda že davno ve, kje je njegov tabor, kam se ima pridružiti ob času volilnih bojev. Da se pa mora tedaj pokazati celega junaka, celega moža, ne bo dvomil niti najmanj. Za svojo stranko mora storiti vse, kar je v njegovi moči, bodisi to komu prav ali ne. Stranka naj ima še toliko vojakov volilcev, ako se pa ti ravna po navodilih zastaralih člankarjevih nazorov, pride na kant, in to pomeni stranki in vsem strankinim idejam — smrt!

Bodimo agilni in neustrašeni pomočniki oni stranki, ki ima na svoji zastavi napisano geslo: V napredku je naša rešitev!

Nad vse značilna pa je izjava člankarjeva zaradi svetovne politike. Torej po tej izjavi je najbolje, da napravimo okrog Kranjske kitajski zid, in srečni bodo njeni prebivalci, ker ne bodo butali valovi tako pestre svetovne politike — kakršna je ravno današnja — po kranjskih livadah. Ti nazori odgovarjajo popolnoma mišljenju najstrožje turške cenzure, tam je strogo prepovedano negovati svetovno politiko. Naše naziranje je v tem oziru ravno nasprotno. Sploh si ne moremo misliti učitelja, ki bi ne čital redno kakega svetovnega političnega dnevnika. — Dajmo prilike našemu narodu, da se nekoliko bolj uglobi v svetovno naziranje, in prepričani smo, da takoj obrne hrbet vsaki nazadnjaški stranki. In v tem oziru store lahko premnogo naša napredna izobraževalna društva.

Naravnost osupnilo nas je pa očitno priznanje one duševne nagote, ki jo čuti člankar z ozirom na svojo — izobrazbo. Prepričani smo, da ne ostajamo učitelji, ki se nismo zapustili duševno, odkar smo ostavili učiteljske, v duševnem oziru prav nič za našimi takozvanimi „intelligentnimi“ sloji. Sicer ima ta ali oni akademik svoj „reitpferdechen“ — ali v obči izobrazbi se gre pa lahko vsak, količkaj z duhom časa korakajoč učitelj meriti ž njim. In z našim kmetom se da marsikaj pomeniti tudi o takih stvareh, ki presegajo ono, o čemer veli Nemeec „als die Schulweisheit träumt“.

Naša veda, vsaj v kolikor jo mi zasledujemo, se je pa že davno pospela na ono višino, da ji ni treba več hoditi po svetu v raznih pripovedkah in bajkah. Čim prej dovedemo slovenski narod iz one vrtoglave višine, kjer se dandanes še nahaja, ko

misli, da visi vse njegovo življenje v rokah neizprosne usode, tem bolj zanj, tem prej pride do onega spoznanja, ki mu veli: **Zaupaj v lastno moč!**

Naše geslo je bilo, je in ostane:

„Dolžan ni samo, kar velewa mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan!“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonoeno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca kimavea 1906 K 202.003.00.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Glas vpijočega.

Krški okrajni šolski svet je v novembrski seji lanskega leta sklenil dati krškemu meščanskemu učiteljstvu 25 % stannarinsko doklado. Takratni okrajni glavar, pokojni Orešek, je sicer sklep sistiral in ga poslal na pristojno mesto v rešitev, obenem pa je sporazumno z županskimi uradi krškega okraja preskrbel, da se je potrebna vsota preliminirala, ki se faktično že od novega leta vplačuje pri davčnih uradih. Rešitve pa ni in ni! Meščansko učiteljstvo je že dvakrat ali trikrat ponovilo prošnjo — toda zaman. Gospoda v dobi enega leta ne najde toliko časa, da bi vsaj blagohotno poročala: damo — ne damo!

Tukaj se delovanje sv. Birokracija kaže v briljantni razsvetljavi. Navadno pravijo, da kmet neče, v tem slučaju pa je bil kmet pripravljen žrtvovati potrebnih prispevkov, med tem ko oblastvo ne reče ni bev ni mev. Je li zakonito, tako dolgo zadrževati sklepe okrajnega šolskega sveta, ki je v tem oziru pravzaprav sam kompetenten? Saj plačuje meščansko šolo v Krškem okraj sam.

Krško meščansko učiteljstvo je med najslabše plačanimi v Avstriji. Osebnega statusa nima; plača, ki so jo nakazali mla-

Spomini na Belgrad.

Prijatelju in pobratimu Jovanu P. Jovanoviću posvetil — a.

I.

Neizbrisni nam ostanejo v spominu dnevi, ki smo jih preživeli letošnje počitnice v stolnem Belgradu med srbskimi brati učitelji.

V onih dneh smo dobili toliko vtiskov v svojo dušo, da nam bo pač težko podati natančno sliko o vsem, kar smo doživeli. Lepi so spomini, ki jih hranimo v svojem srcu, in v kako uteho so nam ravno ti spomini prav mnogokrat, ko se vračamo, duševno in telesno izmučeni, od šolskega pouka! — Ako preživimo v duhu v takih časih vse one dneve, se nam vrne duševna svežost, in z novim veseljem se zopet lotimo svoje naloge.

Spomini, žal, da so le spomini!

In pestri — kakor so pestre cvetke na pomladnem travniku — so ti spomini. Slika zakriva sliko v našem spominu, in težko, da dobimo dovolj besed, ki naj vsaj približno opišejo to, kar smo doživeli.

Nestrpno sem čakal dne 16. avgusta t. l. na južnem kolodvoru v Ljubljani svojih sopotnic in sopotnikov, da odrinemo na jug. Minute so mi bile ure. Najprej ugledam tovariša J. Prvo vprašanje je bilo: „Kje so ostali drugi?“ — Odgovor je bil: „Tovariš G. nas pričakuje v Zagrebu, a tovariš T. se nam pridruži v Kresnicah; gospici tovarišici pa morata biti tu.“

In res! Besede še niso bile izgovorjene, pa zagledava po peronu ponosno korakati omenjeni gospici. Prtljage sta imeli toliko s seboj, da je menda več ne bosta vzeli niti na svoje ženitovansko potovanje. Umevno je, da sva tudi midva bila podobna pravima agentoma.

Pozdrav je bil v istini tovariški, in prvo vprašanje je bilo: „Ali imate potne liste?“ — Imeli smo jih vsi, nekaj je bilo slovenskih — a moj je slučajno delal izjemo, pisan je bil v blaženi nemščini.

Zbogom, Ljubljana! — — —

V Kresnicah smo se zaman ozirali po tovarišu T. Ni ga bilo. — Domnevali smo, da je mogoče že oddrdral z brzovlakom do Zagreba.